

Vår ref. Elin Glad

Høringsinnspill fra NITO – [Representantforslag 8-119 S \(2025–2026\)](#)

På tide å ta Norges digitale avhengighet på alvor

NITO - Norges største organisasjon for ingeniører og teknologer støtter behovet for en tydelig retning for å redusere Norges digitale avhengighet. Teknologi brukes i dag som et geopolitisk maktmiddel, og avhengighet av uforutsigbare aktører øker risikoen for driftsstans, datatap og misbruk av sensitiv informasjon. I en norsk krise- eller krigssituasjon vil en slik avhengighet kunne akselerere tapet av norsk suverenitet.

Norge er blant Europas mest USA-avhengige land innen skytjenester og digital infrastruktur. Våre største kommuner og nesten alle statlige etater bruker amerikanske løsninger. En fersk rapport fra Proton viser at 96 prosent av norske bedrifter baserer seg på amerikansk teknologi, mens andelen er 58 prosent i Tyskland og 66 prosent i Frankrikeⁱ.

Datatilsynet og andre fagmiljøer er bekymret for at Data Privacy Framework ikke gir tilstrekkelig beskyttelse. Lovverk som CLOUD Act kan gi amerikanske myndigheter tilgang til norske data uavhengig av hvor de lagres, og selv leverandører som Microsoft bekrefter at de ikke kan garantere full beskyttelse mot slik tilgangⁱⁱ. Dersom rammevilkårene endres brått, kan norske virksomheter havne i et juridisk og operasjonelt vakuum, med konsekvenser for personvern, beredskap og verdiskaping.

En realistisk omstilling

Digitalisering er avgjørende for både effektivisering, konkurransekraft og håndtering av demografiske utfordringer. I dagens marked tilbyr globale aktører funksjonalitet og sikkerhet som europeiske alternativer ennå ikke fullt ut matcher. Men kortsiktige gevinster kan skape langsiktige sårbarheter. Som Inga Strømke påpeker: «å effektivisere gjennom å bli avhengig av teknologi vi selv ikke utvikler, er å tisse i buksen for å holde varmen»ⁱⁱⁱ.

NITO mener at Norge kan redusere avhengigheten samtidig som vi styrker innovasjonsevnen. Ansvarlig regulering må kombineres med økt satsing på forskning, kompetanseutvikling og innovasjonskapasitet i samarbeid med Norden og Europa. Slik kan vi sikre et digitalt handlingsrom som tåler geopolitiske endringer og bygger teknologisk selvstendighet.

NITOs anbefalinger

1. Digital suverenitet som politisk mål: NITO støtter forslaget. Målet må følges av forutsigbar finansiering, kapasitetsbygging i offentlig sektor og bedre styring av kritisk digital infrastruktur.

2. Nasjonal skytjeneste: NITO støtter forslag 2. NSMs anbefaling om egne nasjonale skytjenester står fortsatt uten klare politiske vedtak. Nordisk samarbeid kan gi stor merverdi. Erfaringer som DFØ–

Adda-piloten viser at nordiske skysamarbeid er gjennomførbart. Offentlige aktører i Sverige og Finland har allerede tatt i bruk nordiske skyleverandører, noe som kan bane vei for tilsvarende utvikling i Norge. Gjennom arenaer som det nordisk-baltiske digitaliseringssamarbeidet og MR-DIGITAL kan vi samordne skyarkitektur, og sikre at offentlige skytjenester bygges på nordiske prinsipper om nasjonal kontroll, sikkerhet og digital autonomi.

3. Balansert regulering: Vi må unngå at nye krav utilsiktet styrker posisjonen til globale tek-giganter. En eventuell konsesjonsordning bør samordnes med eksisterende regelverk, Dataprioriteringsrådets arbeid, dataforvaltningsordningen og datadelingsloven. Hvis ordningen vedtas, må den utformes proporsjonalt og praktisk, uten unødig byråkrati og hindringer for innovasjon, datadrevet utvikling eller små og mellomstore aktører.

4. Differensiert risikostyring: Teknologiske avhengigheter og sårbarheter må kartlegges systematisk. Med en risikostyrt tilnærming må det utvikles strengere suverenitetskrav der risikoen er høyest, og realistiske omstillingsstrategier for kritiske avhengigheter. Vi må sikre kapasitet og fleksible løsninger som tåler endrede rammevilkår.

5. Strategisk bruk av offentlige anskaffelser: NITO støtter forslag 6. Offentlige anskaffelser må brukes aktivt som et virkemiddel for digital uavhengighet. Innkjøpsmakt kan fremme europeiske alternativer, og nye avtaler kan stille krav om åpne standarder, interoperabilitet og sikkerhet. Dette gir bedre kontroll og mindre fare for leverandørlåsing, men krever økt kompetanse hos innkjøpere. NITO støtter også forslag 7 om å videreutvikle interkommunale samarbeid. Støtteprogrammer kan hjelpe andre som vil følge Larvik kommunes eksempel^{iv}, og statlige piloter kan bidra til en trygg overgang fra høyrisiko-løsninger.

6. Sats på åpen kildekode og leverandørmangfold: Med høy digital kompetanse, tradisjon for åpenhet i forvaltningen og en innovativ IT-sektor har Norge gode forutsetninger for åpne digitale økosystemer. Men per i dag mangler det en samlande innsats. NITO anbefaler at Norge etablerer en politikk for åpen kildekode som inkluderer:

- **Forpliktende krav og felles rammeverk:** Opprett en sentral enhet for koordinering, kompetansebygging og støtte til offentlig sektor innen åpne løsninger.
- **Utvikling og deling av felleskomponenter:** Bygg en nasjonal plattform for deling og gjenbruk av åpne kildekodekomponenter.
- **Systematisk kompetansebygging:** Styrk kunnskap om åpne infrastrukturer og programvareutvikling i samarbeid med nordiske og europeiske partnere.
- **Sikkerhet og åpen leverandørkjede:** Innfør krav om risikovurdering, håndtering av sikkerhetssårbarheter og åpenhet i leverandørkjeden. Ta i bruk verktøy som Software Bill of Materials (SBOM) og støtt vedlikehold av kritiske åpne kildekomponenter.

7. Kompetanse må være grunnmuren: Kompetansebygging er den smarteste investeringen vi kan gjøre for å redusere avhengigheten av utenlandske aktører og hindre at det er de som setter premissene for samfunnsutviklingen. Det er også en forutsetning for konkurransekraft, verdiskaping og velferd. Norge trenger et samlet løft i realfaglig, teknologisk og digital kompetanse – fra grunnskole til høyere utdanning og i hele arbeidslivet:

- Tilsyn og myndigheter må ha nok og riktig kompetanse og ressurser.
- Ledere må ta eierskap til digitaliseringen og bygge digital forståelse.
- Ingeniører og teknologer må kunne vurdere risiko, utvikle løsninger og kvalitetssikre systemer.

- Tillitsvalgte og ansatte må ha kompetansen til å påvirke utviklingen. God medvirkning sikrer at kompetanseutvikling og regulering holder tritt med teknologiske endringer, og bidrar til en ansvarlig, trygg og rettferdig digitalisering.
- Sats på forskning og utvikling, næringslivssamarbeid og europeisk forskningssamarbeid, for å bygge teknologisk handlingsrom.

Eksisterende tiltak som Sikkert.no, Kommune- og HelseCERT, medfinansieringsordningen, KS Digital og regionale digitaliseringsnettverk kan utvides for å bygge digital dømmekraft i samfunnet, finansiere åpen kildekode-prosjekter og understøtte politiske mål om digital uavhengighet.

8. Styrk europeisk samarbeid og lær av pionerne: EU satser tungt på digital autonomi gjennom Gaia-X og Digital Commons EDIC. Norge må delta aktivt i EU-initiativer for å sikre tilgang til trygge, europeiske løsninger og for å påvirke utviklingen. Vi bør også lære av Frankrike, Tyskland, Danmark, Nederland og nordiske kommuner som går foran med tiltak som:

- Utfasing av proprietære løsninger (f.eks. Microsoft) i offentlige institusjoner.
- Nasjonale programmer for åpen kildekode som fremmer både innovasjon og sikkerhet.
- Krav om lagring av offentlige data under europeisk jurisdiksjon.
- Felles IT-innkjøp og smartere regulering av skytjenester.

9. En bærekraftig og strategisk datasenterpolitikk: Den globale markedsmakten til store teknologiselskaper gjør det presserende med en tydelig datasenterpolitikk på norske premisser. NITO etterlyser:

- **Samfunnsnyttig klassifisering:** Kategorisering av datasentre som understøtter mål om uavhengighet og nasjonalt handlingsrom. Kritiske funksjoner, beredskap og grønn omstilling må prioriteres.
- **Nasjonalt rammeverk:** Et helhetlig rammeverk som samordner lovverk, virkemidler og planprosesser, og sikrer at datasenterutviklingen skjer i tråd med demokratiske verdier og nasjonale mål.

Avslutning

NITO oppfordrer Stortinget til å vedta en modig og fremtidsrettet politikk for digital uavhengighet bygget på kompetanse, åpne løsninger, nordisk og europeisk samarbeid og ansvarlig styring av kritisk infrastruktur. Digital suverenitet handler ikke om å velge bort global teknologi, men om å omstille oss for å sikre kontroll, kapasitet og handlingsrom i en uforutsigbar verden.

Med vennlig hilsen

Kjetil E. Lein

President i NITO

Egil Thompson

Generalsekretær

Dokumentet er godkjent og elektronisk signert.

ⁱ Proton. (2025). *Europe Tech Watch: Norway*. <https://proton.me/business/europe-tech-watch#norway>

ⁱⁱ Sénat. (2025, 9. juni). *Compte rendu de la commission d'enquête sur la commande publique*.
https://www.senat.fr/compte-rendu-commissions/20250609/ce_commande_publique.htm

ⁱⁱⁱ Strumke, I. (2024, 28. oktober). *Hvis USA skur av IT-plattformene, blir det veldig mørkt i Norge*. Aftenposten.
<https://www.aftenposten.no/meninger/kommentar/i/XMb797/inga-strumke-hvis-usa-skrur-av-it-plattformene-blir-det-veldig-moerkt-i-norge>

^{iv} Ravens, T. (2024, 29. august). *Norsk kommune frir seg fra Microsoft: – Føles fantastisk*. Digi.no.
<https://www.digi.no/artikler/norsk-kommune-frir-seg-fra-microsoft-foles-fantastisk/566770>